herpy

FROSKER

Riggenbach's Reed Frog

Hyperolius riggenbachi

En liten, fargesterk høylandsfrosk fra Kamerun og det østlige Nigeria, med snirklete tegninger i svart, rødt og gult og en oransje til rød buk. *Hyperolius riggenbachi* er nattaktiv, lever av små insekter, krever et høyt, lyst terrarium og yngler i vann når regnet setter inn.

Familie: Hyperoliidae

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**3-4 cm** snute-kloakk-lengde
Levealder	**4-12 år**
Aktiv	**Om natten**
Levevis	**Trelevende**
Biotop	**Fjellskog og våtmark**
Hudgift	**Ingen kjent**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**60 × 30 × 40 cm** L × B × H for 4 voksne dyr
Temperatur, dag	**21-26 °C**
Temperatur, natt	**17-20 °C**
Luftfuktighet	**65-80 %**
Vann	**Vannskål** dybde 3-5 cm
UVB	**Valgfritt** Ferguson-sone 1
Kosthold	**Insekter og små leddyr (spretthaler, bananfluer)**
Holdes	**I gruppe**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Utvikling	**Rumpetroll i vann**
Egglegging	**I vann**
Kjønnsmoden	**12 mnd.**
Egg per legging	**30-300**
Klekking	**6-8 dager**
Larvetid	**45-120 dager** fra klekking til metamorfose
Larvefôr	**Alger/planter og ferdigfôr**
Yngelpleie	**Ingen**

VERN OG PAPIRER

CITES	**Ikke listet**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Hyperolius riggenbachi er en liten løvfrosk i familien Hyperoliidae. Hannene er rundt 3 cm, mens hunnene blir litt større og når opp i rundt 4 cm. Det er en kraftig tegnet art, og utseendet varierer fra strøk til strøk. Det skilles mellom to former. Hos nominatformen er ryggen dekket av et sammenfiltret, ormeaktig mønster i svart, rødt og gult, og buken er oransje. Hos *H. riggenbachi hieroglyphicus* er mønsteret enten lysegult på mørk bunn eller mørkt på gul bunn, buken er sterkt oransje eller rød, og yttersiden av fram- og bakbena er skinnende rød. Hanner og hunner er dessuten forskjellig farget.

Arten ble beskrevet i 1910 av Fritz Nieden under navnet *Rappia riggenbachi*, og navnet hedrer Fritz Wilhelm Riggenbach (1864-1944). Underarten *hieroglyphicus* ble beskrevet i 1931 av Ernst Ahl. Hos *Hyperolius* ligger pupillen vannrett, og det skiller slekten fra de madagassiske slektningene, hvis pupill er loddrett.

Frosken er aktiv om natten, og om dagen sitter den ofte urørlig på et blad eller en rute. Hannene er høylytte og forsvarer en yndlingsplass med kallene sine, så arten egner seg dårlig til et soverom. Det er ikke dokumentert hudgift hos arten, men amfibier bør som alltid ikke håndteres unødig, og hendene vaskes etter kontakt med dyr eller terrarium. Størrelse, levetid og avlstall for arten er bare sparsomt belyst. Levetiden er ikke dokumentert; 4-12 år er lånt fra den litt mindre *Hyperolius pickersgilli*, der hannene lever 4-6 år og hunnene 10-12 år i fangenskap.

Utbredelse og leveområde

Hyperolius riggenbachi finnes i det vestlige og nordlige Kamerun og i det sørøstlige Nigeria. I Kamerun lever den i Bamenda-høylandet, bl.a. ved Bamenda, Bafut, Bafoussam og Mount Oku, og videre østover på Adamawa-platået, for eksempel på Tchabal Mbabo og ved Mayo Darlé. I Nigeria finnes den på Mambilla-platået og Obudu-platået og i Gashaka-Gumti nasjonalpark.

Utbredelsen er liten og holder seg til høylandet. De aller fleste funnene stammer fra Kamerun, og bare en mindre del fra Nigeria. Arten er vanlig innenfor området sitt, men truet av tap av leveområder.

> **Naturlig utbredelse:** Kamerun og Nigeria.

LEVEOMRÅDE

Arten lever i fuktige områder og langs små, skogkledde bekker i fjellrikt gressland. Hoveddelen av de kjente funnene ligger mellom omkring 900 og 1.800 meters høyde, og den er sett helt opp i knappe 2.000 meters høyde ved Elak-Oku på Mount Oku. Klimaet i Bamenda-høylandet er kjøligere enn i lavlandet, særlig om natten, og det er en tydelig regntid. Konkrete måltall for temperatur og luftfuktighet i froskens leveområde er ikke dokumentert.

Arten klarer seg uvanlig godt i jordbruksland og er en av de få froskene som fortsatt finnes i sterkt påvirkede områder. Likevel presser rydding til jordbruk, innsamling av brensel og ny bebyggelse leveområdene dens. Det er ikke kjent hvor godt den tåler sprøytegift og mer intensiv drift. Om dagen hviler den på vegetasjon nær vann, og om natten kaller hannene fra planter ved vannkanten.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

Stell

TERRARIET

Fire voksne dyr trenger et terrarium på minst 60 × 30 × 40 cm (lengde × bredde × høyde). *H. riggenbachi* blir større enn de helt små sivfroskene, og froskene er raske og utnytter all plassen, så større er bedre. Et terrarium med frontdør er bedre enn ett som åpnes ovenfra, fordi froskene lett hopper eller løper oppover når lokket åpnes. Lokket må slutte tett og ha fint nett, slik at luften kan skifte og ingen slipper ut.

De fleste *Hyperolius*-arter sover på vegetasjon om dagen, så beplantningen er viktig. Egnede planter er svigermorstunge, små redebregner, philodendron med store blader og gullranke. Skyll plantene grundig og la dem stå utenfor terrariet i noen uker, slik at rester av gjødsel, bladglans og sprøytemidler forsvinner. Kunstige planter fungerer også. Legg til grener av drivved, bambus og korkbark som sitteplasser.

Bunnen betyr ikke så mye, fordi froskene sjelden går på bakken, men den må være lett å holde ren. Et lag grus under en nettet atskillelse og et lag fuktig sphagnum oppå holder mosen fra å bli vannmettet, og mosen må bare skiftes med noen måneders mellomrom, så lenge terrariet lukter friskt. Kokosfiber og jordblandinger med planter fungerer også, og fuktig tørkepapir er en enkel løsning til en karanteneboks, men må skiftes flere ganger i uken. En nyinnkjøpt gruppe holdes en måneds tid i et enkelt oppsatt terrarium, slik at man kan holde øye med dyrene.

TEMPERATUR

Om dagen skal temperaturen i terrariet være 21-26 °C, og om natten kan den falle til 17-20 °C. Et fall på rundt 5 °C om natten tilsvarer en høylandsart og er sunt. Slå av all belysning om natten.

H. riggenbachi lever i kjølig høyland og skal ikke ha en varm flekk under en varmepære. Frosker som sitter lenge i varmen, tørker ut, og ved høy varme øker risikoen for bakterie- og soppangrep. Hold derfor terrariet unna sørvendte vinduer, og mål temperaturen flere steder med et digitalt termometer.

Et rom med vanlig romtemperatur er ofte nok. Er det kaldt om vinteren, kan en svak varmematte på siden eller en lav pære på termostat heve temperaturen. Tegn på for lav temperatur er manglende appetitt og dyr som sitter sammenkrøpet.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG DUSJING

Luftfuktigheten skal ligge på 65-80 %. Tallet er ikke dokumentert for arten, men lånt fra *Hyperolius pickersgilli*. Sprøyt terrariet med lunkent, rent vann hver kveld når froskene våkner, og gjerne lett igjen om dagen. Froskene drikker og tar opp vann fra blader og vegger, så fuktige blader er viktige. Hold luften i bevegelse med nettåpninger, slik at terrariet ikke blir stillestående og muggent, og tørk opp overskytende vann fra rutene hvis de er dryppende våte hele dagen.

I naturen veksler fuktigheten mellom regntid og tørketid, og terrariet kan etterligne det ved å være litt tørrere i en periode og deretter sprøyte kraftig flere ganger om dagen. En liten nedgang i fuktighet i løpet av dagen er normal, men dyrene skal ikke tørke ut. Er det mye fukt, må ventilasjonen være ekstra god.

VANN OG VANNKVALITET

Sett en bred, lav vannskål på 3-5 cm dybde i terrariet, og hold den full hele tiden. Froskene sitter ofte i vannet om natten og dykker ned når de blir skremt. Gi dem en lett vei opp av skålen med stein, bark eller en plante, slik at de ikke drukner. Vannet må ikke inneholde klor eller kloramin. Bruk avklort springvann med vannbehandler, regnvann eller omvendt osmose-vann tilsatt mineraler for akvarier. Skift vannet hver dag, og fjern døde fôrdyr og ekskrementer med en gang.

Amfibier tar opp vann og oppløste stoffer gjennom huden, så rengjøringsmidler, såpe, krem og håndsprit må ikke komme i kontakt med skålen eller terrariet. Skyll skålen med rent vann, og ikke bruk såpe.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl

LYS OG UVB

Frosken har nytte av kraftig lys, så et lyst terrarium er et godt utgangspunkt. Bruk lysstoffrør eller LED med en fargetemperatur på 5.000-6.500 K som dekker hele terrariets lengde, og slå dem på 12 timer om dagen på en av/på-timer. Kraftig hvitt lys fremmer farger og aktivitet. En vanlig glødepære gir varme, men ikke godt lys.

Det er ikke fastslått noe UVB-behov for arten, så UVB er valgfritt. Sivfrosker sover ofte på blader i ganske åpent terreng, så et lysstoffrør med lav UVB-stråling er likevel et rimelig tilskudd (Ferguson-sone 1). Plasser det over nettet på den ene siden, slik at froskene kan velge skygge i resten av terrariet. Tilby alltid planter som gir dekning i løpet av dagen.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Frosken er en grådig liten jeger og tar de fleste insekter på størrelse med hodet eller mindre. Grunnfôret er små sirisser på 6-10 mm og flyvedyktige bananfluer. Varier med husfluer og små møll. Husfluer kan kjøpes som larver, får lov til å forpuppe seg og kan som voksne oppbevares i kjøleskap i opptil en måned. Dryss de kalde, stive fluene ned i terrariet, der de våkner og gir froskene noe å jage.

Fôr 2-4 ganger i uken, med så mye at alt er spist i løpet av natten. Er det fôrdyr igjen om morgenen, har du gitt for mye. Er alt borte på noen minutter, er det for lite. Regn med 3-6 sirisser per frosk per fôring. Unge frosker fôres hver dag med bananfluer og helt små sirisser.

Pudre fôret med et fosforfritt kosttilskudd med kalk og D3-vitamin, og bruk et tilskudd med vitamin A i form av retinol, ikke betakaroten, som amfibier ikke alltid kan utnytte. Pudre annenhver fôring, og oftere til ungdyr. Kast tilskudd når de har vært åpnet i tre til seks måneder.

Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Hyperolius riggenbachi er nattaktiv og rask. Om dagen sitter dyrene stille på blader og ruter, og om natten jakter de, svømmer i vannskålen og kaller. Hannene forsvarer en favorittplass og kaller høyt, ofte etter sprøyting, så terrariet hører ikke hjemme i et soverom.

Froskene holdes i en gruppe, og antallet kan være fem til ti dyr i et større terrarium. Med bare et par dyr ser man bare en del av atferden deres, og de yngler sjelden. Pass på at terrariet ikke blir overfylt, slik at hannene kan holde avstand.

Froskene bør helst ikke håndteres. De er små og sarte, og huden tar opp stoffer fra hendene. Er det nødvendig, må du ha våte, rene hender uten såpe og krem. Flytt dyrene med en liten plastbeholder når det gjøres rent. Åpne terrariet sakte, for dyrene hopper lett opp mot åpningen.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Kjønnene er lette å kjenne. Hannene kaller, strupesekkene deres er ofte farget etter en natt med kall, og de er mindre og slankere enn hunnene. Hunnene blir større, og når de er klare til å legge egg, skinner de runde eggene gjennom huden på buken. Arten har kjønnsforskjell i farge, så hanner og hunner kan også kjennes på tegningen. Arten blir sannsynligvis kjønnsmoden i løpet av det første leveåret som de fleste hyperoliider; et presist tall er ikke dokumentert. Til avl bør gruppen ha minst tre til fire hunner og like mange hanner eller flere.

PARRING

Arter av slekten *Hyperolius* yngler typisk når regntiden setter inn. Terrariet kan etterligne det ved å fôre rikelig, gjerne daglig og med variasjon, til hunnene er tydelig eggfylte, og ved å sprøyte minst en gang om dagen og en gang om natten. Hannene kaller høylytt om natten, og ofte også om dagen etter sprøyting. Litt mindre ventilasjon kan heve fuktigheten til 80-100 %, og det kan fremme avlslysten. Hvordan *H. riggenbachi* lokkes til å yngle, er ikke dokumentert, så erfaringen er lånt fra beslektede arter.

Hannen griper hunnen bakfra i paringsgrepet (amplexus), og paret søker et sted i eller ved vannet.

EGG OG RUMPETROLL

Eggene legges i eller ved vann. Hos arter av slekten sitter de på vannplanter eller klistrer over vann på blader og ruter, og nøyaktig hvor *H. riggenbachi* legger sine, er ikke dokumentert. Antallet varierer fra noen få dusin til flere hundre egg per legging (30-300), og tallet er lånt fra slekten. Det er ingen yngelpleie: foreldrene passer ikke egg eller rumpetroll.

En lav vannskål er sjelden nok. Et større vannparti med vannplanter fungerer bedre. Flytt gruppen til et terrarium med 5-13 cm vann i bunnen, eller sett det eksisterende terrariet under vann etter å ha fjernet bunnlag som råtner. La drivved og korkbark flyte eller stikke opp av vannet, og dekk vannet med vannplanter som tusenblad, hornblad, javamose og andre flytende vannplanter. Lange ranker av gullranke over vannet kan også brukes.

Vannkvaliteten er avgjørende. Fjern døde fôrdyr og ekskrementer, og skift minst halvparten av vannet hver uke, noe som også kan fremme eggleggingen. Skjer det ingenting etter noen uker, flyttes froskene tilbake til vanlig oppsett, og en måned senere kan forsøket gjentas.

Rumpetrollene er ikke kresne, og flak eller piller til akvariefisk er nok hvis vannet holdes på 21-24 °C. Bruk en akvarievarmer hvis det er nødvendig. Rumpetrollene kan bli opptil omkring 4 cm lange når halen regnes med.

Les mer: Oppdrett av rumpetroll

METAMORFOSE

Eggene klekkes etter 6-8 dager (tall fra slekten). Rumpetrollene vokser, og etter 45-120 dager, avhengig av temperatur, fôr og plass, kommer forbena. Hos den beslektede *Hyperolius pickersgilli* stopper utviklingen ved 17-19 °C, og ved 16 °C og derunder dør flere rumpetroll, så for kaldt vann er en risiko. Hold vannet rent og vanntemperaturen stabil, og unngå å overfôre.

Når forbena kommer, klatrer de små froskene opp på siden av akvariet. Da kan de samles opp og flyttes til en liten ventilert plastboks med mindre enn en halv centimeter vann og noen blader å hvile på. Halen forsvinner i løpet av noen få dager, og først da skal de ha mat. Sørg for at de kan komme opp av vannet, og at de nyforvandlede froskene ikke drukner.

OPPDRETT AV UNGER

De nyforvandlede froskene er svært små og krever helt små, levende fôrdyr. Bananfluer og små sirisser, ca. en uke gamle, utgjør hoveddelen og skal pudres med kosttilskudd ved hver fôring. Fôr dem hver dag, og hold øye med de minste, som kan bli utkonkurrert. Sorter dem i separate bokser til de har fått størrelse.

Hold ungene i ventilerte plastbeholdere med fuktig underlag, planteblader og lett sprøyting. De voksne fargene utvikles i løpet av de første månedene. Kjønnsmodenhet nås omkring et år etter forvandlingen, men det er ikke dokumentert for arten. Flytt dem til et større terrarium når de er store nok til å ta større byttedyr, og sett dem sammen med frosker av samme størrelse.

Helse og vanlige feil

Hyperolius riggenbachi er hardfør når den først har falt til, men viltfangede dyr har ofte en hard tid bak seg. De typiske problemene er:

- Magre eller utsultede dyr etter transport. Velg dyr med fyldig, svakt hvelvet kropp, og fôr jevnlig de første ukene.
- Mangel på kalk og vitaminer, som viser seg som svakhet, krumme ben og risting. Bruk et fosforfritt tilskudd med kalk, D3 og vitamin A i form av retinol.
- Dårlig vannkvalitet, som kan gi hud- og sopp-problemer. Skift vannet daglig, fjern døde fôrdyr, og unngå klor, såpe og andre kjemikalier.
- For lav fukt eller for mye varme, som tørker ut huden. Hold fuktigheten på 65-80 %, og unngå høy varme.
- Stress og skremte dyr som slår seg når de farer rundt. Bruk et terrarium med frontdør og åpne det rolig.

Et sunt dyr er raskt, flykter når det forstyrres, og har glatt hud uten skrammer. Søk dyrlege med kunnskap om amfibier hvis en frosk går ned i vekt, ikke spiser, har sår, hevelser eller rød hud, eller sitter slapp og sløv.

Les mer: Kjøp av dyr: oppdrett, viltfangst og transport

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.